

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Лонковецького психоневрологічного інтернату

23.04.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23.04.2025 групою НПМ здійснено відвідування Лонковецького психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Круцюк Антон Володимирович, заступник начальника відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Паршакова Ольга Валеріївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Скарженюк Тетяна Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Григор'єв Олег Валерійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вулиця Андрієвського, будинок 47, село Лонки, Хмельницький район, Хмельницька область, 32453.

Керівник закладу – Василенко Євгенія Федорівна.

Згідно з Статутом Лонковецького психоневрологічного інтернату, затвердженого рішенням Хмельницької обласної ради від 20.07.2023 № 181/2023-О, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в закладі.

Заклад розрахований на перебування 110 осіб. На день відвідування у ПНІ фактично перебувало 98 осіб чоловічої статі, з яких ліжкових хворих – 17 осіб, підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення – 6 осіб, 89 підопічних – дієздатні особи, 9 осіб – недієздатні. Встановлену групу інвалідності мають 90 осіб. 3 підопічних знаходяться під опікою закладу

та у 6 підопічних інші опікуни. Також у закладі перебуває 3 підопічних із числа внутрішньо переміщених осіб.

Інтернат розміщується в одному двоповерховому корпусі (фото 1). Територія закладу огорожена, озеленена та доглянута (фото 2). Підопічні вільно пересуваються територією та мають можливість у супроводі виходити за їх межі.

Фінансування закладу за 2024 рік становило 18 054 377,13 грн – загальний фонд, 664 204,56 грн – благодійна допомога.

Фінансування інтернату за I квартал 2025 року становить 4 510 611,00 грн – загальний фонд, 99 720,68 грн благодійна допомога.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 82,0 штатні одиниці, з яких 11,0 штатних одиниць медичного відділення (лікар-психіатр – 0,5 шт. од.; лікар-психіатр вищ. кат. – 0,5 шт. од.; лікар загальної практики-сімейний лікар – 1,0 шт. од.; сестра медична старша – 1,0 шт. од.; сестра медична вищ. кат. – 0,5 шт. од.; сестра медична 1 кат. – 1,5 шт. од.; сестра медична 1 кат. – 2,0 шт. од.; сестра медична без кат. – 2,0 шт. од.).

Згідно з тарифікаційним списком працівників станом на 01.01.2025 в ПНІ працює 87 осіб, з яких 42 особи – медичний персонал.

За I квартал 2025 року сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 103,34 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 7,63 грн.

У 2024 році в ПНІ померло 7 підопічних віком від 36 до 80 років. Причинами смерті підопічних встановлено: 4 – серцево-судинні захворювання, 2 – захворювання органів дихання, 1 – онкологічне захворювання.

У 2025 році станом на дату відвідування померло 3 підопічних віком від 56 до 80 років. Причинами смерті підопічних встановлено серцево-судинні захворювання.

З моменту попереднього відвідування групи НПМ у закладі для покращення умов проживання підопічних здійснено:

капітальний ремонт приміщення харчоблоку та облаштовано сучасним устаткуванням для приготування їжі (фото 3);

облаштування житлового корпусу ліфтом та поручнями (фото 4);

капітальний ремонт двох сходових клітин в житловому корпусі (фото 5);

утеплення частини житлового корпусу;

закупівлю генератора та двох промислових пральних машин.

Відповідно до затверджених посадових інструкцій медичних працівників до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження.

Медична частина закладу складається з приміщень: кабінету лікаря, медичного пункту, маніпуляційної, ізолятора та карантинної кімнати.

У закладі на нічну зміну залишаються 3 медичні сестри, 3 санітарки та 1 санітар.

Заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю загальна практика – сімейна медицина, організація і управління охороною здоров'я, психіатрія; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, лікувальна справа.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення.

Спеціалізовані медичні послуги підопічним інтернату у вигляді профілактичних медичних оглядів надаються Комунальним некомерційним підприємством «Хмельницький обласний медичний центр психічного здоров'я» відповідно до договору від 23.04.2025 № 18.

Медичні послуги з первинної медичної допомоги підопічним надаються Комунальним підприємством «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Волочиської міської ради відповідно до Договору про надання медичних послуг від 02.01.2025 № 106-25.

Медичні послуги з вторинної медичної допомоги підопічним надаються вузькопрофільними спеціалістами Комунального некомерційного підприємства «Волочиська багатoproфільна лікарня» Волочиської міської ради відповідно до Договору про надання медичних послуг від 02.01.2025 № 15.

Бригада екстреної (швидкої) медичної допомоги прибуває до закладу у випадку виклику у встановлений законодавством час.

Медичними працівниками не менше ніж один раз на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

У приміщенні, в якому зберігаються лікарські засоби, наявний термометр та гігрометр для здійснення контролю за температурою і відносною вологістю повітря відповідно до пункту 4 розділу II Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 (фото 6). Протермінованих лікарських засобів не виявлено.

У осіб з інвалідністю розроблені індивідуальні програми реабілітації згідно наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 08.10.2007 № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання».

Особи з інвалідністю забезпечені засобами для пересування (крісла-колісні, палиці, милиці) та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації.

Ліжкові хворі підопічні забезпечені функціональними ліжками та протипролежневими матрацами (фото 7, 8).

Житлові кімнати облаштовані кнопками виклику персоналу (фото 9).

Індивідуальні плани надання соціальних послуг відповідно до розділу IV Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт), наявні на кожного підопічного.

Також групою НПМ встановлено, що підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «Клозапін» (Clozapinum), щомісяця проводяться гематологічні обстеження.

Медична документація ведеться відповідно до вимог наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» та наказу МОЗ від 29.05.2013 року № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності».

У власності закладу наявний автомобіль швидкої допомоги, який облаштований для транспортування ліжкових хворих (фото 10, 11).

У випадку необхідності застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, медичні працівники викликають бригаду екстреної медичної допомоги.

Працівники, які залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

Підопічні забезпечені раціональним чотириразовим харчуванням, з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм харчування, наявне денне меню. Проміжки часу між споживанням їжі не перевищують чотирьох годин. Наявні та належно ведуться журнал здоров'я працівників та бракеражний журнал.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба (фото 12). Також працівниками харчоблоку належним чином здійснюється контроль за температурним режимом холодильних устаткувань (фото 13).

Для забезпечення права на приватність під час проведення санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим, які проживають в кімнатах по двоє та більше осіб, використовуються ширми.

У холах облаштовані зони відпочинку, наявні телевізори для спільного перегляду.

У житловому корпусі забезпечено доступ до питної води, зокрема встановлено бутлі з питною водою у доступному для підопічних місці (фото 14).

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Підопічні користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. У деяких житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка.

Групою НПМ встановлено, що одяг, взуття, постільна білизна та інший м'який інвентар персоналізовано. Також закладом персоналізовано мочалки та приладдя для гоління підопічних, які зберігаються на окремих полицях (фото 15). Окрім того, мочалки замочуються в дезінфікуючому розчині про що є відповідні записи у журналі.

На кожного підопічного ведуться особові справи, укладаються договори про надання соціальної послуги. Всі підопічні ПНІ мають документи.

У закладі функціонує пожежна сигналізація, наявні затверджені директором схеми евакуації, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування.

Для обслуговування закладу під час відключення електроенергії у ПНІ наявний генератор потужністю 50 кВт (фото 16).

Водопостачання у ПНІ централізоване. Якість питної води відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» відповідно до Протоколу від 19.03.2025 № 100 дослідження якості питної води.

Інтернат регулярно відвідують священнослужителі для задоволення релігійних потреб підопічних.

Керівництвом закладу налагоджена співпраця із центром надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

Перукарські послуги підопічним надаються у приміщенні перукарні, облаштованої в ПНІ (фото 17).

Облік витрат особистих коштів підопічних відбувається відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

На інформаційних стендах закладу наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо (фото 18).

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 32 підопічними та 7 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Відповідно до рішення Хмельницької обласної ради від 24.09.2020 № 42-34/2020 «Про перейменування Лонковецького будинку-інтернату для громадян похилого віку та інвалідів» Лонковецький будинок-інтернат для громадян

похилого віку та інвалідів перейменовано на Лонковецький психоневрологічний інтернат.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 11.06.2019, за результатами якого групою НПМ виявлено такі порушення:

- у закладі відсутній транспорт для транспортування осіб з інвалідністю;
- санітарно-гігієнічні приміщення не пристосовані для осіб з інвалідністю;
- недостатня кількість протипролежневих матраців і подушок, багатофункціональних ліжок;
- не забезпечено ортопедичним взуттям підопічних, які його потребують;
- ненадання належної стоматологічної допомоги;
- використання відер та пластикових пляшок замість туалетних стільців;
- відсутність ширм для забезпечення приватності;
- застосування дискримінаційного терміну «інвалід» на табличці закладу;
- проживання маломобільних підопічних на другому поверсі закладу за відсутності ліфта або підйомника;
- коридори закладу не облаштовані поручнями;
- неналежне ведення бракеражного журналу;
- використання пошкодженого емальованого посуду;
- стіни у харчоблоці покриті пліснявою;
- відсутність холодильників для зберігання продуктів харчування, які належать підопічним;
- відсутність в достатній кількості твердого інвентарю, а наявний потребує оновлення;
- відсутні кнопки виклику персоналу;
- відсутні позначки на вогнегасниках про їх своєчасне обслуговування;
- відсутні накладки на туалети, туалетний папір та мило;
- не створено умов для відпочинку підопічних на свіжому повітрі, оскільки не встановлено лав та критих альтанок;
- підопічні одягнуті у зношений та брудний одяг;
- у підопічних недоглянуті нігті;
- підопічним не забезпечено денної зайнятості;
- не налагоджена співпраця із центром надання безоплатної вторинної правничої допомоги.

Під час відвідування 23.04.2025 встановлено, що керівництвом інтернату переважно більшість порушень усунуто.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

1. Наявне у закладі укриття не може використовуватись підопічними та персоналом, оскільки, згідно акту оцінки стану готовності захисної споруди

цивільного захисту протирадіаційного укриття від 05.11.2024 № 84344, за участі представника відділення запобігання надзвичайним ситуаціям Хмельницького районного управління Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Хмельницькій області, оцінюється як обмежено готове до використання за призначенням. Зазначене укриття можливе до використання за умов забезпечення: документації щодо утримання захисної споруди, доступу для маломобільних груп населення, приміщення автоматичною пожежною сигналізацією.

Відвідуванням встановлено, що умови щодо приведення захисної споруди у готовність до використання за призначенням не виконано, чим порушено вимоги пункту 7 розділу XVII Державного стандарту, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та «Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту», затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Вищезазначене свідчить про неможливість використання відповідного приміщення в якості захисної споруди за відсутності дооблаштування (фото 19, 20, 21).

2. У порушення пункту 2.16 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, на вікні житлової кімнати наявні нерозпашні ґрати, що може становити небезпеку для збереження життя підопічних у разі виникнення пожежі (фото 22).

Вказане порушення усунуто за час складання звіту (фото 23).

3. У житловій кімнаті персонал зберігає дезінфекційний розчин для санітарної обробки приміщень, що може становити загрозу життю та здоров'ю підопічних (фото 24).

Вказане порушення усунуто під час відвідування.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

4. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в житлових кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 15,7 м², а сама кімната розрахована на проживання 3 осіб (в кімнаті наявні 3 ліжка). Відтак на одну особу припадає 5,2 м².

Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8 м²).

5. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання

соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, а саме: стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей. Окрім того, фонд наявного в ПНІ твердого інвентарю застарілий та потребує оновлення (фото 25).

6. Підопічні закладу харчуються з металевого посуду та використовують при прийомі їжі тільки ложки (фото 26). Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у Восьмій Загальній доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що слід надавати підопічним можливість використовувати елементи звичайного «нелікарняного» життя – наприклад користуватися відповідним посудом та столовими приборами, що є невід’ємною частиною програми психосоціальної реабілітації.

7. Під час відвідування встановлено, що у закладі недостатня кількість критих альтанок або інших облаштованих місць для перебування підопічних на свіжому повітрі. Внаслідок цього підопічні, зокрема особи з інвалідністю та похилого віку, змушені перебувати на вулиці без належного укриття від сонця чи опадів, іноді сидючи безпосередньо на землі, що може становити загрозу для здоров’я підопічних (переохолодження, загострення хронічних захворювань тощо) (фото 27).

8. Групою НПМ встановлено гостру потребу в облаштуванні лазне-прального комплексу закладу сушильною технікою. Відсутність вказаної техніки не дозволяє здійснити своєчасне обслуговування м’якого інвентарю підопічних інтернату.

Порушення права на охорону здоров’я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

9. Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров’я України від 02.02.2024 № 186. Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню випадків травмування у подальшому.

10. Під час відвідування встановлено, що підопічним не надається належна стоматологічна допомога, останнім здійснюється лише видалення зубів. У пункті 31 Доповіді Уряду України за наслідками візиту до України Європейського Комітету із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі - Комітет) з 2 по 11 квітня 2019 року Комітет рішуче рекомендує вжити заходів для забезпечення безкоштовного соматичного обстеження, лікування (у тому числі стоматологічного), медикаментів та матеріалів для всіх підопічних.

11. У ході відвідування та конфіденційного спілкування з працівниками закладу встановлено, що 7 підопічних, які мають загострення психічних розладів,

направляються на лікування до комунальних закладів охорони здоров'я, зокрема до комунального некомерційного підприємства «Вінницька обласна клінічна психоневрологічна лікарня ім. акад. О.І. Ющенко Вінницької обласної Ради».

Водночас працівники інтернату зазначають, що стан підопічних після виписки та повернення з закладу охорони здоров'я не покращується та залишається таким, який потребує повторної госпіталізації підопічних у зв'язку з неможливістю надання відповідної спеціалізованої медичної допомоги в умовах ПНІ.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

12. Не всі приміщення інтернату у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

- у будівлі наявні необладнані пороги, що створюють перешкоди у пересуванні маломобільним підопічним (фото 28);

- у користувачів крісел колісних відсутня можливість скористатися пандусом на шляху руху до приміщення харчоблоку через наявний високий поріг (фото 29);

- верхні і нижні сходинок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 30);

- заклад обладнано ліфтом, проте на день відвідування ліфт не функціонує;

- наявне на території закладу покриття пішохідних доріжок та тротуарів перешкоджає вільному пересуванню маломобільних підопічних (фото 31, 32).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Хмельницькій обласній військовій адміністрації забезпечити:

- вжиття заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності інтернату;

- належне надання медичної допомоги підопічним інтернату в умовах комунальних закладів охорони здоров'я;

- оновлення фонду твердого інвентарю;

- вжиття заходів щодо облаштування лазне-прального комплексу закладу сушильною технікою;

- вжиття заходів щодо облаштування пішохідних доріжок та тротуарів на території закладу.

2. Лонковецькому психоневрологічному інтернату забезпечити:

- облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

зберігання дезінфекційного розчину для санітарної обробки приміщень в недоступному для підопічних місці;
дотримання норм житлової площі на одну особу;
облаштування житлових кімнат інтернату відповідно до Мінімальних норм;
можливість підопічним користуватись неметалевим посудом та столовими приборами;
облаштування на території закладу достатню кількість критих альтанок або інших облаштованих місць для перебування підопічних на свіжому повітрі;
ведення медичної документації відповідно до вимог чинного законодавства;
вжиття заходів для забезпечення безкоштовного соматичного обстеження, лікування (у тому числі стоматологічного), медикаментів та матеріалів для всіх підопічних;
дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Додатки: фотоматеріали на 8 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Заступник начальника відділу
реалізації національного
превентивного механізму в закладах
соціального забезпечення та освіти
Департаменту з питань реалізації
національного превентивного
механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Антон КРУЦЮК

Фотоматеріали

фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

фото 5

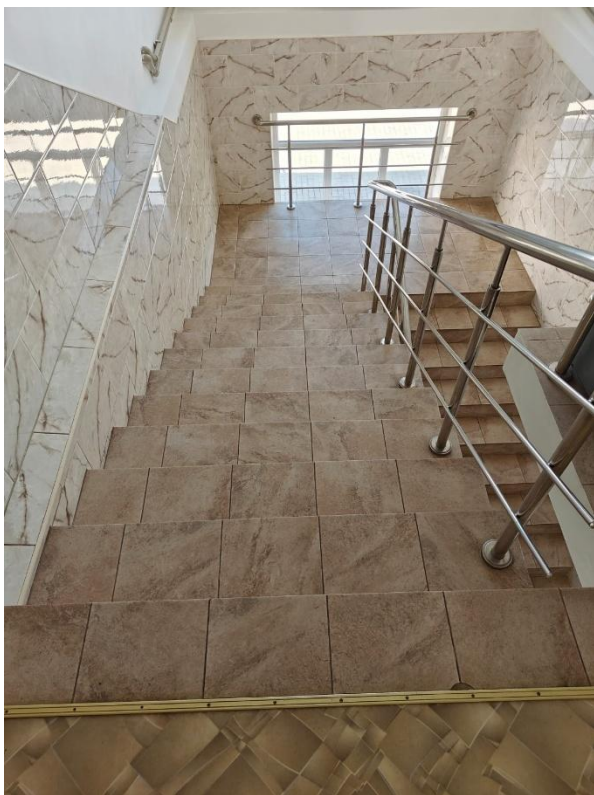

фото 6

фото 7

фото 8

14

фото 9

фото 10

фото 11

фото 12

фото 13

фото 14

фото 15

фото 16

фото 17

фото 18

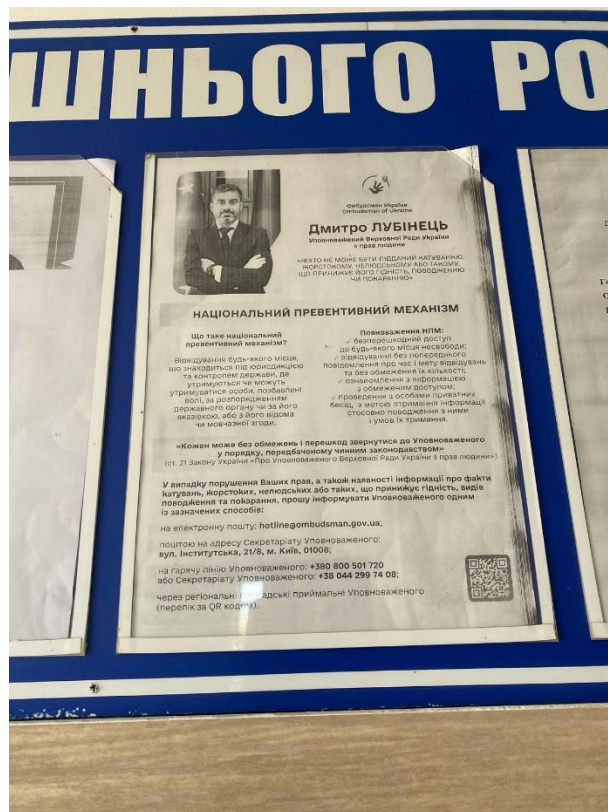

фото 19

фото 20

17

фото 21

фото 22

фото 23

фото 24

фото 25

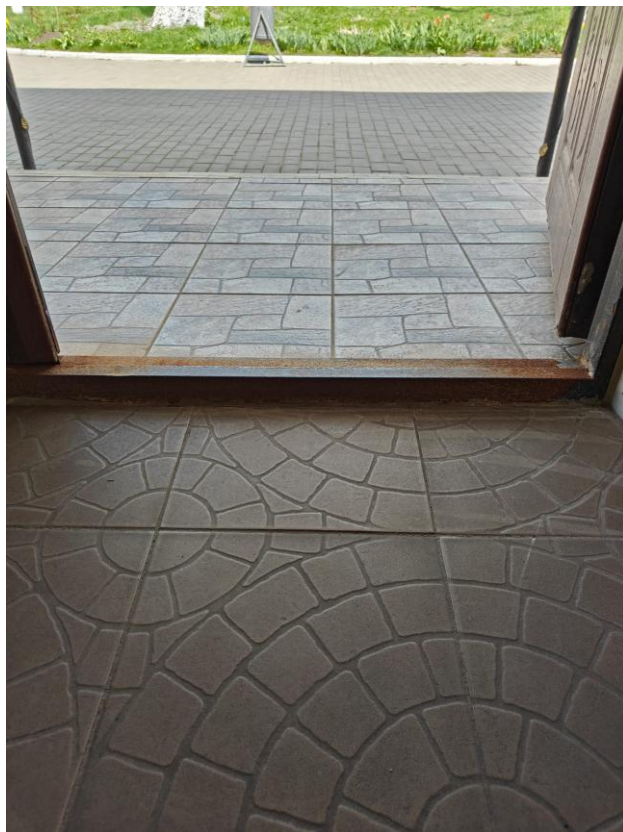
фото 26

фото 27

фото 28

19

фото 30

фото 29

фото 31

фото 32

